

9
Larraet Hoorende de
Gazintbaert Comen in Sout

Wilhelm byder gratie avelts Prince van Oranien
van den Nassouwe niet hebbende de Gooyse
Verrijging de ende verrijginge der landen van Holland
Zelandt ende Vrielandt. Deso de gedeputeerde
vande steden sij genornde mitte Gazintbaert & groot
bisschen in Hollandt benoudt sijn om mit de dierreijne
foorsijt totmers toe gepaert. Dat de vrouwe
Gazintbaert zal quaerlijc gesaent wordt, de besere
foorsijtbaert aeb in midde van lande ende steden
budy Sooplundt wort gescrept ende beuort
ende ende niet aeb tot verrijtinge & beaeyninge
vande sij, maer oock tot groete vriendtlicheit &
nadere vande gausse Gazintbaert ende gemene
verrijginge der steden vane tinnemij begaert met alle
middelen ende manieren te bescreven ende handeling
op dat de rearinge begaert ende de doornomde
Gazintbaert ende roopgandte vandeij vande dierreijne
gescrept souden moeghe beaeyninge sijn sal ende sijn

ende wonomme Soe ist dat de seene gedenckende
Dircckies kinnis de stad deest collegiaelicke veradelt
zyn gedenckende ende beuindende de seene vancanionijke
meest te gestigueder, den de seene ende broose
fommes De seene quaerijck gedenckende ende geboude
beuindende. Maer den de seene gedenckende Dircckies zegen
kinnis vancanionijke ende vancanionijke te practise can
bonk aurompt ende vancanionijke, aebvorte int seene ende
ganden vancanionijke. Soe ist dat omme nae langhe
rommuntatie ende vancanionijke sere iude ganden danc op
yonomme gedenckende De seene vancanionijke vancanionijke ende
vancanionijke.

1
Soe ist dat me den vancanionijke, sere stad vancanionijke
fommes maer sae opsteeckende ende braudt gedenckende
braudt. Maer mude me de fommes. Gaestbats, kinnis
ende argtend vancanionijke sae braudt. Ende die seene vancanionijke
vancanionijke vancanionijke danc die gedenckende zyn opsteeckende vancanionijke
vancanionijke vancanionijke vancanionijke. Gaestbats off kinnis vancanionijke
vancanionijke.

2
Sae vancanionijke vancanionijke vancanionijke vancanionijke
braudt. Omme op sae gedenckende fommes te seene
vancanionijke sere de seene fommes vancanionijke sere vancanionijke
vancanionijke vancanionijke vancanionijke.

m

Item alle de boorzprijng, steden, zuller, vore indygering
 aelle jans, ten minste, hieser, / doe ofte drie
 koningesteb nade cringe vande steden, offerveest
 Omme des vande g. k. / Deser, te dirmesteb
 marst zuller, g. k. de ordonantie, te doen, onder //
 goudy in alle genrey, pointy, / De tom, te doen,
 brandy, ende Douctreders, te doen, verzijg,

ny

Ende zuller, de branders, de tom, seft, moer, jans
 brandy, ende g. k. brandy, niet dny, / s. d. by
 g. k. d. n. / t. d. d. / b. d. n. / o. n. i. g. m. a. n. t. u. i. d. e. r
 n. o. r. g. k. a. s. / s. u. e. s. g. e. t. n. s. t. n. i. e. t. m. o. e. g. s. g. a. t. s. b. m. m. e. d. e.
 r. m. p. e. l. s. g. m. i. s. e. d. u. y. t. u. t. b. u. d. e. s. s. v. a. n. d. e. b. r. a. u. d. e. s. t. a. u. d.
 o. p. t. e. b. o. e. s. t. k. a. n. d. r. i. e. p. o. u. d. s. / p. r. i. u. a. t. i. s. d. a. n. g. e. n. o. f. f. i. c. i. e.
 e. n. d. e. p. r. o. u. e. t. i. e. v. a. n. s. r. e. g. e. n. g. v. a. n. d. e. p. e. a. r. t. s. /

b

Quere, f. u. s. y. e. n. r. e. d. e. v. a. n. d. e. t. f. u. t. e. p. e. r. e. n. s. d. a. n. s. e. n.
 O. f. f. i. c. i. e. a. l. l. e. s. t. o. m. s. e. n. d. e. d. e. e. n. t. e. d. o. e. b. e. s. i. s. t. a. n. s.
 s. t. u. r. e. t. o. t. s. t. u. r. e. / t. o. m. e. t. o. t. t. o. m. e. t. e. n. d. e. d. i. e. s. e. s. t. e.
 d. r. i. e. o. f. f. e. t. e. n. d. m. a. l. e. o. p. i. o. d. e. d. a. t. i. n. d. e. s. e. n. d. e. r. e. y.
 m. e. n. g. e. s. s. r. e. g. e. n. d. e. t. e. d. o. f. t. e. d. u. e. o. u. t. r. e. n. t. s. b. e. s. i. s. t.
 o. f. f. d. i. e. s. e. s. t. e. b. o. e. d. i. n. s. t. u. / o. f. f. e. g. e. s. m. i. d. e.
 g. e. b. u. e. t. a. s. s. g. e. t. t. y. o. p. p. a. y. n. e. s. p. r. i. u. a. t. i. s. n. e. t. b. o. o. r. s. /

b1

In een brande met en sues gad sigs forms moeg
brande maal zwaer die by es ande brande ofte
bude aen meester doen brande opt boeck van frenting
stegeling van eenne forme vider roerwist van steging
vande plaette

b2

Ende sues de brande gis forms moegs brande die
nada opgaurde vider doordt ouden game vande forme
opt boeck vider roerwist vider doordt

b3

Es die brande romt brande soe saedio ma
van forms moegs zwaer oft landst met moegs
romt bude forms maal forme de gis roerwist
offes swaer broet die van aefde lang aet die brande
int de raet om te brande te bearede brande de
meeste bearede by gis te bearede om aenize gis bearede
gis te bearede opt boeck van tgis steging

b4

Ende sues de aen meester vande doordt steging
darming forme maelt goet vlogiste goud vande
namis vider brande vande gis bearede vider roerwist
dare zy bearede gis

Inde soedant gemaent beye gindlaet te yder mael
 zyn tusschen soijsthouder/bruder oft gemaent bay
 syne gendevordede der hennemest lre oft braided
 tenijflegg Inmijnd ofte misdoer mit doord ofte
 vorderag sie aquerag ar vorderag tege sgeris vorder
 endewer by sgeris end vorder se arbitraer
 getougalte te vorder nach gceegsitzte van sater
 ende vant unstaet

Te ende bevrering soday ende Emperis brauder
 ofte miterag sueler g ofte doord vpte directe
 dinge te vorder de stede vrant ofte soene dinge
 tusschen de vorder end de kintagoox der miper
 braut ofte miterag end kintagoox der vorder dinge
 poyne bay die stude op sere forme

Niemand ar zal gendevordede enige garmetens
 ut voort ar te miterag miterag bay dat gendinge
 maer beemilde aleday garmetens sere
 breete soemaerest moegere zal gindende
 soene sal moer bing mit gode tidig hoop op te
 kintagoox bay te stude op sere forme suld
 bouddig de sere forme de soep ofte stude
 ende te soeisse Ende suer de dinge bay

derijden moets ghebruy de dirc bay es saluedmy
funde my/ eidelinds bingre vey dordpadt oar es
dmy op gheirre tofchidexajue als over

em
Ic em dat formy quact spint offe sromp sroms ghebruy
geborst/ doornstact/ of adan ydoviat zny
salmy dedingy offe todomy dard tzeare ydoviat
ary & ary sturay stach/ ende dard en bouy fac dornie
bandier op oerale tom dard bairay fvee zrooy dard
Sijgh, oerale zene formy ghebruy kimmis moets
ghebruy/ ende mit goede ghebruy formy sroms
ghebruy moets zny/ ende my sal ges formy
moets budy mit harrbaudt offe haestbaetz bant
opt doorst harte/ ende dat formy dard zroost fu
salmy de kimmis offe stach/

em
Ic em dat formy haestbaetz/ ende bieronder salmy
bay id doort ary mit mude moets mada dny
nair doud begoorre maledal bay zynde/

em
Ic em dat formy fereijy benond dords ofe aud
getra ghebruy sal de braude foy rans melle
braut fustrey de dard/ ende haestzoupe/ ende sal

van die een by den brande vmyt geset zijnde sonder
de fmele banden geset te zijn beede voordig
beaude q̄ uine saegij die timme vande saue forme
affstaen ende die nae som wans tot sijn profite

261

Item soe sullen aede rijn die forme onz joet
Jannemey te maaten de saue forme moets maaten
volgende dese ordonnantie op dat de gesing die
die gesing zal geen stadedale ouder lide
offe me sae de stude aenden saue rijn
vrijgelyc ende indien defaule lide anst geset
sullen de inesteb te saue ende anst vgaes

262

Item men sae geen stouen offe dinge moeta
voren offe zij en zij van guet droers goet
soe goet saue ende droers van goet dat lide
hem mēd gesontelt ende gevoore of vborde

263

Nemants sae enige oude forme te sarkin moets
voren sy en sullen mit nijen vae soep offe wip
gebonds vrees, oore kinnegae ende bodem gae
mit es nijen vae opperbodem soe vrede saue

Wes mit garinte beent is geboest. Den ouds brand
buntgedach vnde bay nijns vande gebraut moet
suy op peynedaude sbaie aen sturaz temoghs staz

CC

Item alle bodens bay garinte tomgh s sues myt mel
g smait moeghs boorday. Day bay die sturaz maer
vse mindel / zee dese gederiet / vnde soediras aed
syndy vande dings opleest bay drie stinels

CC

Item alle Cnijpels vnderplactse vberende zules
gegoude zyn futzougs vanden garinte allequade
vnde onbequame tomgh voort erst vuyt te soug
soudel gademide sigs baet dabin te soestaz / vnde
fut partaz bay bodem tet bodem goede tomgh kening
vrees tet beieny vandy roepmay offe aduun te
die dade op sues zebben te cotten op peyne sude
Cnijpel / partaz offe die gene die vuyt sougt dabin
fune rüepabe beuoudy vort vanden grovdes
op seer quade offe onbequame tomgh te bebaing
vnde dade en boude. De seie vberd vuyt vuyt
soug / offe in es goede tomgh vuyt partaz vuyt
rost vandy roepmay. Sules vora de boorstaz
Cnijpels ges brant of vande ges coerde garinte

off harinre formen moeser mit gaftbaertē bandt
binden vorgeore mit groene goepē door gaft
markt maē mit goede yegere fongopē

xxi

Je en may sal yeg harinre oude see yarende moeg
binden met minde day mitbaertē bandt off
goepē / bejūnde de hēnd opt bridē van bandt
brandt in galeboepē

Want Soude

xxii

Seeftwemēde ten harinre barnde sulc yegoude
boepē zūndē harinre naē farobi Bartheolomei
offe Erijē genūngē Dārnē rirare offe brandt
off begert kparatē / te sūntē mit Elyū Būd
van sūnt yefode volgendē rontzarte mit dieē
Goede diefengandē smatt /

xxiii

Je en may sal ering dēit offe reyn sūnt
ontfangē dū by besgooverde Eanfratie bandt
plawtē Dā + zēne sūnt yefode is vpe bebenre

van de soude Daer toe die srijppen Dietz van soude
brong van de peatse daer gesboden is om is edel
sneez door dattet seane soude niet verandert ofte buge
veete vermindert of zedat der tyt dat zyt in some
srijps outfangen ofte fingenommes gobbis / maer dattet
seane in deese gwaete is naer fingenout van certifica
opte verkenne bant soude soe bare de srijppen eigenaer
daer van is ende indig niet opte verkenne van de
veerde banden te vergragen ad zyn persone
srijp ende goden / ende dat zy noch daer en
foues van menedingent gestraft sneez worden
niet brede gesprijft / ende verlaet ende
domantie edel te bu die van zellandt
zellandt mette gesprijft van Ouder zemaet
Die mit deese niet verandert noch vermindert
maer geapprobelle doordt

Vanden haerinc ende haerinc
banken

200m

Remandt a zaelgen veruorders van in voortag
eeninge samme te kanten / ende in foues sezoit
Day die vande seits fienj ende zedat die day
fotte eeste d'ambel Antenij daer en doegende sal
zyn genang ende fingenout daer van de
srijpman zegouds sal zyn te vergragen certificatie
van twee sijn boe srijps seels te minste / noch oore

gons Garinte offedistig in zee moege bedroep / oul
 geing wort te vanmaenge om soit forme / ofseand
 goit seais soudenmoege gestig ommedaede mede se
 bary op andere gansen day in beandery / geant of
 zedant / maer zu alle gegoude beez mit some
 stroppe geedig mit garinte offedistig andigens in te
 romig wort te amuery Day inde gansen Day
 beandery zedant ende zedant voort op arbitrale
 rozuttie ande beante bande seais garinte of
 distig / ende de stroppe offedante bandig budig
 gegens die de garinte offedistig in zee vule jedaig
 ende oul genoms suels gobbe /

22v

In om suels alle stidende as de stidende merre
 moets gobbe om de garinte Die su bint geine
 stroppe in landt stary / ofte oul boort in eenze
 stroppe ofte stroppe sette daer mede kenerre
 aeele su die oul late gad opte boort van set
 stidende beante op setre ougen arte forme op
 datig namadee vuring bedroeg inde forme ofte
 garinte beindende soudenmoege beez vearde
 budey ofte beane bedroeg gestig id vearde boort
 merre su gegoude suels zu te stidende opte panginge
 dinge ofte daer naestan /

22v

Suels infessie de boort stidende vanne stidende

offte peactse daer by gariure bin steg ofte andre
steges rijen offte groot ges mitte gariure bad
gencende offte andre andre omme gesonds vesle
gariure namme ande marte daer sy gars gariure
aet die an luidt gesteg offte oudbout gest veer
mede sues marte gesonds zyn inde strate
bunde peactse daer sy sues vesle gariure se wylle
februgy ande seffs op teureng voor dat sule
eise wylle offte op te boots landre poude van
el groot op datme daer by des noot zynde soude
moeg boots by dat stidman de gariure gelaug
ende in forme gesijt is/

Deby

Inde sues de hemmeester gest hegard t nome
Datte ges onsinne bevarde tijn tijn. Wan
soude marte offte andre onbequame gariure
op geboet / gesoort offte gepart ofte vordt mit
sinne gariure. Maer nu saedse onsinne
gariure mit geijne gariure ofte goog offte
vele op te boots van teureng stid op de
forme teureng seboete ofte Cooper met
oore bnde parat ofte goog. Empele ende
eene ijgeere van ges besoude. Die onbeget
partie bnde seus gariure gadt omme
beere bequame teureng ofte seboete
gans gariure gepart offte opgegoort moeg

beordy onne onk zee te gady te sy de adzmeeste
 dale onk grouwz synde die gaeint sae gobbey
 op dat ande niet dan goet met goet onstijne
 met onstijne op gegoortz beorde ople toot beord
 Jude te synde de fraude Judis dale vange
 gobbende te bete ondt marg beordz sal de
 plaet huy dale de garmte gegoortz ofte gpart
 sae zu sy merte moetz steez bnyly ople forme
 onde de toe bouste gowp fustegz d d d d d
 gowp on gae gowp

te buy

te on alle stuwende sues gogoudz beordz gowp
 dny te sle die gentie onde naelstingent te doz dal
 de garmte toe geyre bid laurte in sy laide
 geyrt beordt baidz veng boday tot de ande
 sude de garmte mit maudz inde forme te beordz
 onde off niemant contrarie beuoudz beordt
 geday te gobbey Saed gfferman vaudiz buy
 ofe ande gogopa Cleyn ofte groot garmte
 garmte baert gowande be boung op vras forme
 dale dmede dootroung fraude Jost giet hoo
 ggeeingz gzoote blaend onde arbitracie
 gtorrigelt beordz / onde on d d d d d
 Coopman vaudiz syne st gade te beordz
 Meene st gade dat de fferman de beordz onde
 de st gade baidz Coopman beordz sae moegz

bevreesd vanden ghesce die des Garinthe gheert gheeft
De beere tot dien inde ghegoude, sae sijn fy merke
sime op de tomste fcees es gaudt broet bands sijn
Groob / ende siede arbitrale rorzio yedirizer
beerde fegand de ghesce die des Garinthe gheert
gheeft / sive bare sijn bnyls beste bands stiemar faiele
futeeggs bedrens gheeft /

Deix In gheerte sae niemant des Garinthe moys beomeyng
op bevreesde bands Garinthe / ende sijn sigel groob
op sere forme /

Dee In om sere stiemar sae gegoude beere des Garinthe
beere ledog souden de beere bnyts des ises, de
nagt sramce / amyt sere mderasite ofte sere
Garinthe / ende die sere op sere sere in forme ledog
Leggs /

Deei In om sere stiemar sae gegoude beere el sijn sijn Garinthe
beeroopte sreggs beere bou sijn di sere beere beeroopt
voorbe / ende sere beere nagt sramce / amyt sere
thant ofte sijn in goet indigdal sere off baer
inde sere sae sere different ghesoude beere
beere sere de beere beere beere goet
sere sere moys sere /

mitte bisschoppe gencorde beddroume veringout
ende ghepuberelt vorden ende sneeg de sijnende
yegouds boefz sene es ghegras ordonantie by
gale te gobbij ende mede in zae te uing te sijnde
sijnende gae fignozantie sijnende

200b

Ende sijnde gead op ite dier bande sijnde gead
mitte gaurtebaet ende bisschoppe voornompt tot
alles tuden moegstroutipen ende maer aefuerke
ordonantie ende sijnde aef sijnde in factomg
tuden tot beddroume dier boefz. neringe. Troop gade
bandig sijnende sneeg te sijnende

Ende aef de Statz bandig boefz lande bay gollant
bay beeg die bande bisschoppe boefz as onb sijnde
gobbij dat daer op tot dienste van lande sijnde
beeg overre buing bay pearrate beegent sijnde
boefz omme tinguouds bandig te dos ondbeg ondb
nied naer beeg ondb. So ist dat bey. de factag boefz
ondb gement ende sijnde op gead t fadrijb van
ondb sijnde ende getroubeij de sijnde ondb
bandig bandig sijnde sijnende in gollant t
tingouds bandig boefz sijnde ende ordonant aef
woeding sijnde tot beddroume ende ondb sijnde

bandenboer / Garmentbaer / vnde / biff / biff / goet / goenoud
 gessid / vnde / goet / approbat / vnde / vnde / there / bu
 onse / op / ene / buis / bay / pearrate / f / gar / pearr / best
 vnde / goet / dompelt / last / vnde / ord / omers / bud / est
 dat / de / band / al / omme / in / alle / f / h / v / point / y / zu / elly
 boed / y / vnde / goud / y / vnde / g / ab / sen / i / el / t / op / de / op / v / n / s
 dat / f / m / e / by / g / r / u / p / y / vnde / t / g / o / v / d / e / in / smant
 dan / bay / f / g / u / e / r / a / n / k / i / o / g / p / r / e / t / e / n / d / e / t / B / o / e / s / e / y / o
 a / i / e / r / t / z / o / n / s / i / n / g / b / o / y / d / a / v / e / l / t / e / d / s / i / n / b / a / a / r / d / e / v / a / n / d / e
 g / o / u / e / b / a / y / z / o / l / a / n / d / t / g / i / d / o / p / b / e / s / e / r / g / t / f / f / u / z / o / u / d / y
 b / a / y / d / e / s / y / f / o / p / u / b / e / r / e / n / y / vnde / f / a / d / e / r / e / t / e / n / o / n / d / e / n / g
 a / e / s / u / m / e / k / i / m / y / d / e / y / f / e / d / y / vnde / p / e / a / t / f / y / b / a / y / z / o / e / l
 vnde / z / e / e / a / n / d / t / d / a / t / z / o / e / n / s / a / e / n / o / u / d / i / n / g / b / e / e / f / y
 v / e / g / e / n / y / i / n / d / y / s / a / g / y / v / e / u / d / e / t / z / e / y / e / b / a / y / J / u / s / t / i / n / e
 G / u / l / o / p / g / e / d / r / u / t / i / n / f / o / r / m / e / b / a / y / p / e / a / r / r / a / t / e / v / e / b / i / y / g
 a / p / r / i / e / t / o / b / r / ¹⁸⁵⁵ vnde / t / a / n / g / t / o / n / t / i / n / g / vnde
 f / l / o / u / d / t / g / e / s / t / a / l / i / g / b / y / s / i / n / e / J / h / e / r / e / t / e / r
 v / e / a / t / i / o / v / a / n / d / e / J / r / e / s / i / d / e / n / t / vnde / H / a / i / d / y / o / u / d / z / o / e / l
 z / e / e / a / n / d / t / vnde / v / r / i / e / s / t / a / n / t / vnde / v / e / a / b / o / u / d / e /
 f / o / y / r / a / n / t / B / . / P / e / n / t / f /